

ÚVODNÍK

**KLIMA, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, PŘÍRODA: LETNĚ-PODZIMNÍ
NOVINKY V LEGISLATIVĚ A JUDIKATUŘE**

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

právě otevíráte druhé číslo našeho časopisu v roce 2025. Ještě než se začtete do našich pravidelných rubrik, pojďme se nejprve společně podívat na vybrané zásadní novinky v oblasti práva životního prostředí, včetně soudní judikatury. Kdo si ještě pamatujete začátek mého úvodníku v minulém čísle, opět se chci věnovat vyhlášení CHKO Soutok. Minule jsem uváděl nařízení vlády ČR, kterým byla tato již v pořadí dvacátá sedmá chráněná krajinná oblast s účinností od července 2025 zřízena. Ještě na jaře se skupina 35 poslanců návrhem domáhala u Ústavního soudu zrušení nařízení vlády č. 55/2025 Sb., o Chráněné krajinné oblasti Soutok. Skupina tvrdila, že nařízení vlády je v rozporu s ústavním pořádkem České republiky a se zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Poslanci namítali zejména zásah do práva na ochranu vlastnictví a práva na podnikání. Nálezem sp. zn. Pl. ÚS 17/25 z 22. 10. 2025, vyhlášeným dne 5. 11. 2025 Ústavní soud návrh zamítl hlasy všech 15 soudců. Ústavní soud uvedl, že k vyhlášení CHKO Soutok došlo zákonem předvídaným způsobem a obstálo v testu proporcionality. Ochrana životního prostředí ze strany státu má být komplexní, promyšlená a plánovaná. Právo na ochranu vlastnictví a právo na podnikání nebylo úpravou dotčeno neproporcionálním či jinak ústavně nepřiměřeným způsobem. Podrobnosti si prosím nalistujte v rubrice Z judikatury Ústavního soudu v tomto čísle našeho časopisu.

Dne 5. 11. 2025 však Ústavní soud vyhlásil ještě jeden nález, tentokrát ve věci první české klimatické žaloby. Plénium Ústavního soudu jednomyslně zamítlo ústavní stížnost spolku Klimatická žaloba. Spolek a další stěžovatelé se od roku 2021 u správních soudů domáhali toho, aby česká ministerstva přijala účinná opatření ke snižování emisí skleníkových plynů, a tím ochránila jejich práva ohrožená klimatickou krizí.

Ústavní soud ve svém nálezu konstatoval, že zákonná úprava, která by vymezovala povinnosti ministerstev ohledně ochrany klimatu, chybí. Proto nelze ministerstva žalovat.

Soud se tak věnoval jen předmětu žaloby samotné, nikoliv obecným otázkám ohledně toho, zda jsou klimatická opatření dostatečná a zda porušují základní práva občanů.

V nálezu však zároveň Ústavní soud uvedl, že nečinnost parlamentu ohledně přijetí takové legislativy může být protiústavní. „*Rozhodnutím Ústavní soud do budoucna nijak nepředjímá eventuelní úspěšnost jiných žalobních typů nebo klimatických sporů, ať už na poli veřejného či soukromého práva.*“ uvedl soud na svých stránkách.

Ústavní soud rovněž ve svém nálezu uvedl, že povinnost chránit klima vyplývá z Ústavy státu jako celku, nikoliv jednotlivým ministerstvům. Nález tak lze vnímat jako potvrzení toho, že stát je povinen přijmout ambicióznější klimatickou politiku. Také je třeba připomenout, že ani jeden z českých ministrů životního prostředí z posledních let (Richard Brabec, Petr Hladík atd.) nepředložil vládě a Parlamentu návrh klimatického zákona. Přitom například i rakouská Vídeň má takový zákon (od dubna 2025).

Ještě je třeba dodat, že Ústavní soud si v průběhu jara vyžádal od právnických fakult v Praze, Brně a Olomouci a od Ústavu státu a práva AV ČR odborná stanoviska ve věci klimatické žaloby. Bylo by zajímavé časem ona stanoviska otisknout v našem časopise, abychom si mohli učinit obrázek o tom, jak moc (nebo málo) Ústavní soud došlá odborná stanoviska při formulaci svého nálezu využil.

V úvodníku minulého čísla časopisu jsem zmínil projednávání vládního návrhu novely zákona o ochraně přírody a krajiny v Poslanecké sněmovně. Úprava novely zákona o ochraně přírody a krajiny měla přinést několik zásadních změn. Všeobecně byla ve veřejnosti známa jako novela, která má za cíl prosadit vyhlášení pátého národního parku v Česku, Křivoklátsko. Součástí novely však byla i řada jiných novinek. Mezi ty zásadní patřila snaha o přísnější ochranu stromů a stromoradií rostoucích mimo les. Mimo jiné se po 33 letech účinnosti zákona konečně navrhovalo zavést podrobnosti poplatku za kácení dřevin (dosavadní úprava v § 9 nebyla nikdy dotvořena a zůstávala tak v rozporu s čl. 11 odst. 5 Listiny ZPS). Novela rovněž měla přinést některé novinky, vyplývající z nařízení EU o obnově přírody z roku 2024, zejména ochranu opylovačů. Zásadní změnu měla přinést novela zákona do dosavadní zvláštní druhové ochrany ohrožených druhů živočichů a rostlin. K podrobnostem viz minulé číslo.

Novela zákona však byla v Poslanecké sněmovně terčem ohromné kritiky ze strany poslanců napříč opozicí a i koalicí, zejména kvůli návrhu na vyhlášení národního parku Křivoklátsko. Někteří poslanci však návrh novely zákona využili i k podávání řady pozměňovacích návrhů, které mohly velmi vážně zasáhnout do dosavadní úpravy ochrany národních parků a některé mohly, pokud by prošly, ochranu národních parků velmi oslabit. Smutné je, že některé takové pozměňovací návrhy podávali poslanci za vládní ODS a naopak proti těmto návrhům byli někteří poslanci za opoziční strany. Poslanecká sněmovna se nakonec ke konečnému schvalování ve 3. čtení během léta již nedostala, a tak legislativní proces skončil neúspěšně. Jedním z důvodů bylo i to, že se politici věnovali spíše vrcholící kampani před vol-

bami do Poslanecké sněmovny. Je třeba ovšem zdůraznit, že některé části návrhu neúspěšné novely by si měla nová vláda osvojit, neboť například adaptaci požadavků evropského unijního práva (nařízení o obnově přírody) bude nutné v českém právu provést.

Pokud jde o legislativní novinky v našem oboru, které naopak letos v létě přijaty Parlamentem byly, za jeden ze stěžejních zákonů je třeba považovat zákon č. 249/2025 Sb., o urychlení využívání některých obnovitelných zdrojů energie a o změně souvisejících zákonů (zákon o urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie), dále jen „ZOZE“. Na podzim roku 2023 byla přijata směrnice (EU) 2023/2413, která vyvolala mj. i významnější změnu směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (dále jen „směrnice RED III“). Součástí změn byla i zcela nová právní úprava usilující o zkrácení povolovacích postupů pro záměry pro využití obnovitelných zdrojů energie (dále jen „OZE“) – za jednu z významných překážek investic do projektů v oblasti OZE byly totiž opět označeny i zdlouhavé povolovací postupy. Lhůta stanovená pro transpozici směrnice RED III byla dvojí – zčásti měla být transponována už do 1. července 2024, v případě vybraných ustanovení pak do 21. května 2025. Druhá (o trochu delší) transpoziční lhůta byla stanovena zejména pro ustanovení týkající se tzv. akceleračních oblastí.

Jednotlivé požadavky směrnice RED III jsou v českém právu transponovány v několika právních předpisech. Některé byly v českém právu obsaženy již před přijetím směrnice RED III, popř. postačovalo pouze dílčím způsobem upravit stávající právní úpravu.¹ Za účelem transpozice právní úpravy týkající se akceleračních oblastí však byl s ohledem na větší rozsah a složitost této problematiky přijat nový zákon č. 249/2025 Sb., o urychlení využívání některých obnovitelných zdrojů energie a o změně souvisejících zákonů (ZOZE). Účinnosti nabyl 1. srpna 2025. V tomto čísle přinášíme exkluzivně článek od odborníků z ministerstev, kteří se na vypracování textu zákona podíleli lvím způsobem. Větší pozornost je věnována problematice vymezování akceleračních oblastí a povolování záměrů pro využití obnovitelných zdrojů energie v nich. Doporučuji si článek přečíst.

V případě obnovitelných zdrojů energie jsou problematické zejména kolize větrných elektráren s ptáky. Není bez zajímavosti, že právě v této problematice se významně angažovala nevládní organizace Česká společnost ornitologická, která vypracovala a představila veřejnosti letos novou mapu citlivosti ptáků vůči výstavbě větrných elektráren v Česku. Nevhodně umístěné elektrárny mohou mít závažné dopady na ptačí populace, ať již z důvodu kolizí s lopatkami turbín, rušení hnízdění nebo fragmentace přirozených biotopů. Účelem mapy je identifikovat rizikové oblasti a pomoci státu, územním samosprávám i soukromým investorům

¹ V českém právu je například již dlouhou dobu implementován požadavek čl. 16b odst. 2 směrnice RED III na integraci posouzení EIA s naturovým posouzením.

plánovat rozvoj obnovitelných zdrojů energie tak, aby se negativní dopad na ptáky minimalizoval.

Tolik z vybraných novinek z oblasti našeho oboru, tak, jak jsem je zaznamenal v průběhu léta a podzimu letošního roku. A nyní vám čtenářům přeji zajímavé čtení v našich rubrikách druhého letošního čísla našeho časopisu. Je toho opravdu hodně.

Toto číslo bychom zároveň chtěli věnovat památce našeho učitele a kolegy, jednoho z otců zakladatelů oboru právo životního prostředí, docentu Jaroslavu Drobníkovi, který nás opustil 13. listopadu ve věku úctyhodných 88 let.

Vojtěch Stejskal

EDITORIAL

Dear readers,

you are opening the second issue of our magazine in 2025. Before you read our regular sections, let's first take a look together at some of the key developments in the field of environmental law.

At the beginning of this year, the Czech government approved a government decree declaring the 27th protected landscape area „Soutok“ as of July 2025. This time, it is the confluence of the Morava and the Dyje rivers near the borders with Austria and Slovakia, also known as the Moravian Amazone. The area of the confluence of the rivers Dyje and Morava is a unique and exceptionally valuable area for its natural and cultural values on a European scale. It is the largest complex of floodplain forests in Central Europe and there are also wetlands protected by the Ramsar Convention on Wetlands of International Importance and wetlands protected by the Natura 2000 system within the European Union.

In the spring of 2025, a group of 35 parliamentarians filed a motion with the Constitutional Court seeking the repeal of Government Regulation No. 55/2025 Coll. on the Soutok Protected Landscape Area. The group claimed that the government regulation was contrary to the constitutional order of the Czech Republic and Act No. 114/1992 Coll. on the protection of nature and the landscape. The complainants objected in particular to the interference with the right to protection of property and the right to conduct business. In its ruling ref. no. Pl. ÚS 17/25 of October 22, 2025, announced on November 5, 2025, the Constitutional Court rejected the proposal by a vote of all 15 members. The Constitutional Court stated that the declaration of the Soutok Protected Landscape Area was made in the manner prescribed by law and passed the proportionality test. Environmental protection by the state should be comprehensive, well-thought-out, and planned. The right to protection of property and the right to conduct business were not affected by the amendment in a disproportionate or otherwise constitutionally inappropriate manner.

However, on November 5, 2025, the Constitutional Court issued another ruling, this time in the first Czech climate lawsuit. The plenary session of the Constitutional Court unanimously rejected the constitutional complaint filed by the Climate Lawsuit Association. Since 2021, the association and other complainants had been seeking administrative courts to order Czech ministries to take effective measures to reduce greenhouse gas emissions and thus protect their rights threatened by the climate crisis.

In its decision, the Constitutional Court stated that there is no legal regulation defining the obligations of ministries regarding climate protection. Therefore, the ministries cannot be sued.

The court thus dealt only with the subject matter of the lawsuit itself, not with general questions about whether climate measures are sufficient and whether they violate the fundamental rights of citizens.

However, in its ruling, the Constitutional Court also stated that the parliament's failure to adopt such legislation may be unconstitutional. „*The Constitutional Court's decision does not prejudge the future success of other types of lawsuits or climate disputes, whether in the field of public or private law.*“ the court stated on its website.

The Constitutional Court also stated in its ruling that the obligation to protect the climate stems from the constitution of the state as a whole, not from individual ministries. The ruling can thus be seen as confirmation that the state is obliged to adopt a more ambitious climate policy. It is shameful that the Czech Republic has not yet adopted a climate law.

In February this year, the Chamber of Deputies began debating the government's draft amendment to the Nature and Landscape Protection Act. The amendment to the Nature and Landscape Protection Act brings several major changes. It is generally known to the public as the amendment that aims to enforce the declaration of the fifth national park in the Czech Republic, the Křivoklátsko region. However, the amendment also includes a number of other innovations. One of the most important ones is the effort to provide stricter protection for trees and tree plantations growing outside the forest. The amendment also introduces protection for pollinators, particularly in relation to the appropriate maintenance of public green spaces and agricultural areas. The protection of pollinator habitats will thus be a normal part of landscape and vegetation management. The protection of pollinators is a requirement introduced into Czech law for the first time by the EU Nature Restoration Regulation of 2024. The amendment brings a fundamental change to the existing special species protection for endangered species of animals and plants. The aim of the amendment is to ensure more effective protection of species, which will primarily focus on the protection of their natural habitat. However, the amendment to the Act is causing dissenting opinions among the expert community or among municipalities.

However, the amendment to the law was heavily criticized in the Chamber of Deputies by members (further only „MPs“) of both the opposition and the coalition, mainly due to the proposal to declare Křivoklátsko a national park. Some MPs, however, used the draft amendment to table a number of amendments that

could have seriously affected the existing regulations on the protection of national parks, and some of which, if passed, could have greatly weakened the protection of national parks. Sadly, some of these amendments were submitted by MPs from the ruling ODS party, while some MPs from opposition parties opposed them. In the end, the Chamber of Deputies did not get to the final approval in the third reading during the summer, and so the legislative process ended unsuccessfully. One of the reasons was that politicians were more focused on the climax of the campaign before the elections to the Chamber of Deputies. However, it should be emphasized that some parts of the unsuccessful amendment should be adopted by the new government, as, for example, the adaptation of the requirements of European Union law (the Nature Restoration Regulation) will have to be implemented in Czech law.

So much of the selected news from our field as I observed it during the summer and autumn of this year. And now I wish you, our readers, an interesting reading in our sections of this year's second issue of our magazine.

We would also like to dedicate this issue to the memory of our teacher and colleague, one of the founding fathers of environmental law, Associate Professor Jaroslav Drobník, who passed away on November 13 at the age of 88.

Vojtěch Stejskal
Editor-in-chief

